

Kemin varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma 2025–2026

Sisällysluettelo

1. VARHAISKASVATUS KEMIN KAUPUNGISSA	3
2. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJAT	4
2.1 Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vastuut	5
3. LAPSEN OPPIMINEN, KEHITYS JA HYVINVOINTI	6
3.1 Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	6
3.2 Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU).....	7
3.3 Lapset puheeksi	9
3.4 Yhteisövaikuttavuuden malli	9
4. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA	10
4.1 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	11
4.2 Leikki keskeisenä toimintatapana	12
4.3 Digipedagogiikka ja digitaaliset oppimisympäristöt Kemin varhaiskasvatuksessa.....	12
4.4 Oppimisen alueet	13
4.4.1 Kielten rikas maailma	14
4.4.2 Ilmaisun monet muodot	15
4.4.3 Minä ja meidän yhteisömme	17
4.4.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni	18
4.4.5 Kasvan, liikun ja kehityn	18
5. TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET JA TUEN ERI MUODOT	20
5.1 Yleinen tuki	22
5.2 Tehostettu tuki	22
5.3 Erityinen tuki	22
5.4 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja tuen eri muodot.....	23
5.5 Pidennetty oppivelvollisuus (1.8.2026 alkaen varhennettu oppivelvollisuus).....	24
6. PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	25
6.1 Pedagoginen dokumentointi	25
6.2 Arvioinnin vuosikello	26
6.2 Valssi	27
7. LIITTEET	28
Liite 1: Laatulupaukset	28
Liite 2. Yleisen tuen puu	29

1. VARHAISKASVATUS KEMIN KAUPUNGISSA

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Kemin kaupungin varhaiskasvatustoiminta pohjautuu seuraaviin asiakirjoihin:

- Varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset perusteet 2022
- Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, joka on laadittu yhteistyössä Kemin, Keminmaan, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pellon, Simon, Tornion ja Ylitornion kuntien kanssa
- Kemin varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma
- Seudullinen esiopetussuunnitelma sekä esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma
- Kemin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laatulupaukset 2020 (Liite 1), jotka pohjautuvat KARVI:n Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteisiin ja suositukseen (2018) sekä Kemin kaupunkistrategian 2030 arvoihin
- Kemin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintavuosikertomus – koonti edellisen toimintavuoden ja lukukauden toiminnoista, arvioinnin tuloksista ja kehittämistoimenpiteistä

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa järjestetään esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja se toimii esiopetussuunnitelman kanssa rinnakkain. Varhaiskasvatus on kokopäiväpedagogiikkaa, jossa kaikki päivän tilanteet mahdollistavat lapsen kasvun ja oppimisen. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet, leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja toimia.

2. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJAT

Toimintavuosi: 1.8.2025 - 31.7.2026

Syysloman ajankohta/ päivystys: 13.-19.10.2025 (vk 42) – *ei esiopetusta*

Joululoman ajankohta/ päivystys: 20.12.2025 - 6.1.2026 – *ei esiopetusta*

Hiihto-/talviloman ajankohta/ päivystys: 2.- 8.3.2026 (vk 10) – *ei esiopetusta*

Kesäpäivystys/ muut päivystysajat: Toimintaa supistetaan porrastaen kesäkuun 2026 alusta esikoulujen päätyttyä. Kesäpäivystyksen hoitoa järjestetään pääsääntöisesti vanhempien työn tai opiskelun vuoksi juhannuksesta elokuun alkuun päivystävässä yksikössä etukäteen ilmoitettujen lasten hoidontarpeiden mukaisesti. Kesäpäivystystä tarjoavat yksiköt ilmoitetaan keväällä 2026.

Päiväkotien aukioloajat: Päiväkotikohtaiset aukioloajat 6:30-17:30 Lasten hoidontarpeiden mukaan. Varhaiskasvatusta saa tarpeen mukaan vuorohoitona eli kaikkina vuorokauden aikoina ympäri vuoden vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi (varhaiskasvatuslaki 2018 13§).

Toimintamuodot: Varhaiskasvatus

- Hepolan päiväkoti (esiopetus)
- Kivikon päiväkoti (esiopetus)
- Pajarinrannan päiväkoti (vuorohoito)
- Sauvosaaren päiväkoti (esiopetus)
- Syväkankaan esiopetus (+ esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus)
- Takajärven päiväkoti
- Karjalahden päiväkoti

Kotisivut: <https://www.kemi.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

Seuraa: @FB [Varhaiskasvatus Kemissä](#), IG [varhaiskasvatuskemi](#)

2.1 Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vastuut

Varhaiskasvatuspäällikkö: Vastaa Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen ja esiopetustoiminnan kehittämisestä sekä esiopetuksen tuen prosesseihin liittyvistä hallintopäätöksistä.

Päiväkodinjohtaja: Vastaa oman varhaiskasvatusyksikkönsä ja esiopetusryhmien toiminnasta, kehittämisestä ja arvioinnista sekä esiopetusryhmien resurssien oikeellisuudesta. Huolehtii, että koko henkilöstö osallistuu toiminnan toteuttamiseen ja oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO): Toimii oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen asiantuntijana, konsultoi esiopetusryhmän henkilöstöä ja antaa tarvittaessa ryhmämuotoista sekä lapsikohtaista opetusta pienryhmässä, muun opetuksen yhteydessä tai samanaikaisopetuksena ryhmän esiopettajan kanssa. Osallistuu perheiden kanssa tehtävään moniammatilliseen yhteistyöhön esimerkiksi oppimisen tuen asioissa.

Esiopetuksen opettaja: Vastaa esiopetusryhmän toiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista. Huolehtii ryhmämuotoisen ja lapsikohtaisen tukiopetuksen sekä oppimisen tuen järjestämisestä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) kanssa. Varmistaa, että esiopetusryhmän henkilöstö osallistuu moniammatillisesti oppimisympäristön ja menetelmien toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuksen sosionomi: Vastaa yhdessä esiopetuksen opettajan kanssa esiopetusryhmän toiminnasta, sen kehittämisestä ja arvioinnista sekä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen toteuttamisesta yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Tuo oma osaamisensa esiopetusryhmään erityisesti perhetyön näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja: Toimii yhteistyössä esiopetuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kanssa esiopetusryhmän toiminnan toteuttamisessa. Havainnoi lapsen oppimista ja tuo oman ammattitaitonsa ryhmän toimintaan. Tekee yhteistyötä perheiden kanssa.

Kemin kaupungin hankkeet: Liikkuva varhaiskasvatus (vuoden 2025 loppuun) sekä Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -hanke (vuoden 2026 loppuun). Hankkeet ovat Opetushallituksen rahoittamia.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteisiä toimintakulttuurin rakenteita ovat muun muassa viikkopalaverit (esihenkilön tai yhdyshenkilön vetämänä), tiimien omat viikoittaiset palaverit sekä muut pedagogiset palaverit yksiköissä. Yksikön esihenkilö vastaa viikkopalaverien ja pedagogisten palaverien toteutumisesta, ja varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat oman tiiminsä tiimipalaverien toteutumisesta. Kaikki palaverit suunnitellaan ja aikataulutetaan yksikkökohtaisesti toimintavuoden alussa elokuussa koko toimintavuodeksi.

3. LAPSEN OPPIMINEN, KEHITYS JA HYVINVOINTI

Kemin kaupungin varhaiskasvatuksessa toiminnan perustana on pienryhmäpedagogiikka. Ryhmät muodostetaan pedagogisin perustein joustavasti erilaisia tilanteita ja leikkejä varten lasten tarpeet huomioiden. Pienryhmät voivat olla kiinteitä tai vaihtuvia. Toimiminen pienemmissä ryhmissä mahdollistaa lasten osallisuuden, rauhallisen toiminnan, henkilöstön läsnäolon ja lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisen.

Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan ja kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaisensa kanssa. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista sekä vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa koko henkilöstö edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Arvostamme lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen ja rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Vahvistamme lasten osallisuutta sensitiivisellä kohtaamisella ja myönteisellä kokemuksella kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta.

Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta. Yhteisömme jäsenet kohdataan ja kohdellaan yhdenvertaisina. Toimintamme rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin tekijöihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Opettelemme huomioimaan kaikki ryhmän jäsenet riippumatta kulttuuritaustasta, uskonnosta tai ihonväristä. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä henkilöstön ja lapsen kanssa.

3.1 Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ohjaavat Tasa-arvolaki (1.6.2025) ja Yhdenvertaisuuslaki (1325/2015). Tasa-arvolla tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä resurssien tasapuolista jakautumista. Tasa-arvoilla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa

sitä, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan arjessa (Opetushallitus 5/2025).

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat osa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden inklusiivisia periaatteita. Toimintamme rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin tekijöihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakko-odotuksia. Huomioimme kaikki ryhmän jäsenet riippumatta kulttuuritaustasta, uskonnosta tai ihonväristä. Varmistamme, että lapsi voi osallistua toiminnan suunnitteluun ja olla yhdenvertaisena jäsenenä ryhmän toiminnassa. Tunnistamme lasten keskinäisissä kohtaamisissa eriarvoistavia piirteitä ja puutemme niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Huolehdimme, että jokaisella lapsella on kavereita eikä kukaan koe kiusaamista.

Henkilöstön toiminta on yhdenvertaista ja sukupuolisensitiivistä. Toimintakulttuuria tuetaan keskustelemalla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista asenteista työyhteisöissä. Huomiota kiinnitetään vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, käytettäviin materiaaleihin ja huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

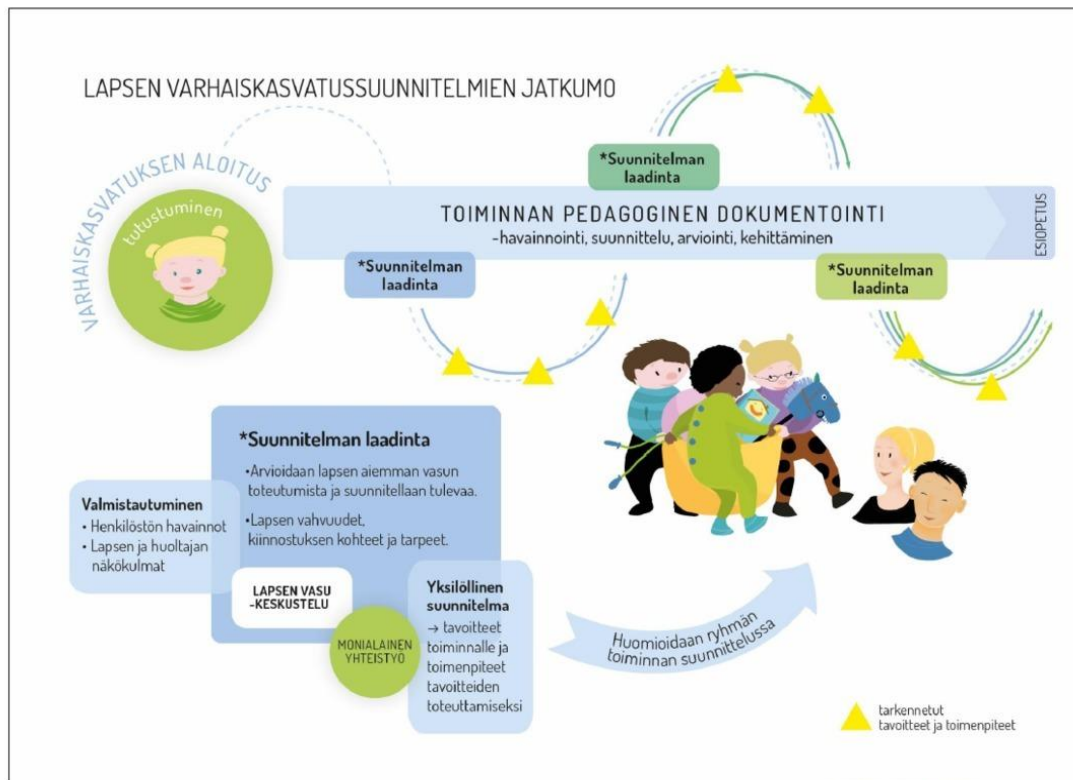
Kemin kaupungin varhaiskasvatukseen laadittu toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on osa esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmaa. Suunnitelmassa tehdään selvitys tasa-arvoilanteesta, määritellään toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi, asetetaan tavoitteet ja arvioidaan aikaisempien toimenpiteiden toteutuminen ja tulokset.

3.2 Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU)

Jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle laaditaan **henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU)**. Varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen sosionomi käy VASU-keskustelun perheen kanssa. Suunnitelman laatimiseen ja arviointiin osallistuvat ryhmän varhaiskasvatuksen lastenhoitaja sekä tarvittaessa muut lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat.

VASU tarkistetaan vähintään kerran vuodessa ja aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen ja tukitoimenpiteiden arviointiin tarpeen mukaan. Suunnitelma muodostaa jatkumon lapsen varhaiskasvatuksen ja pedagogisen dokumentoinnin kanssa (kuva 1).

Lapsen tuen tarvetta sekä tuen riittävyttä ja vaikuttavuutta arvioidaan aina tuen tarpeen muuttuessa. Jos lapsi saa tehostettua tai erityistä tukea, VASU päivitetään hallinnollisen päätöksen mukaisesti. Arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin, pedagogiikan toteutumiseen ja tukitoimien vaikuttavuuteen.

Kuva 1. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman jatkumo. Opetushallitus OPH

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) sisältää seuraavat asiat

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet
- kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet
- arviointi tavoitteiden toteutumisesta
- mahdollinen tuen tarve ja suunnitelma lääkehoidosta
- lapsen, henkilöstön ja huoltajan yhdessä sopimat asiat (lapsen osallisuus ikätason mukaisesti)
- tieto suunnitelman laatimiseen osallistuneista asiantuntijoista
- päivämäärät, jolloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu sekä seuraava tarkistusajankohta

Lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen, varhaiskasvatustaloksesta toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen huolehditaan tiedonsiirrosta huoltajien kanssa yhteistyössä. Tiedon siirrosta vastaa sen lähettävä taho. Siirtymien tavoitteena on turvata sujuva ja tasa-arvoinen oppimispolku.

3.3 Lapset puheeksi

Kemin varhaiskasvatuksen henkilöstö on sitoutunut Lapset puheeksi -menetelmän käyttöön, ja koulutusta järjestetään säännöllisesti. Menetelmä tukee lapsia ja perheitä arjessa tarkastelemalla perheen ja lapsen vahvuuksia sekä mahdollisia muutostarpeita. Tavoitteena on kohdata kaikki perheet ja erityisesti ne, joilla on elämässään muutoksia.

Menetelmä koostuu Lapset puheeksi -keskustelusta ja tarvittaessa järjestettävästä neuvonpidosta. Keskustelu on perheille vapaaehtoinen ja voidaan käydä erillisenä tapaamisena tai VASU-keskustelun yhteydessä.

3.4 Yhteisövaikuttavuuden malli

Kemin varhaiskasvatuksen yksiköt, esiopetus ja peruskoulut tekevät säännöllistä moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen (LAPHA) kanssa on kehitetty Yhteisövaikuttavuuden malli (kuva 2), jota hyödynnetään, kun huoli lapsesta tai perheen tilanteesta ilmenee.

Mallin mukaisesti perheen kanssa kutsutaan koolle asiantuntijoita Kemin kaupungin varhaiskasvatuksesta ja Lapin hyvinvointialueelta. Keskustelussa käydään läpi perheen näkemyksiä ja tuen tarvetta esimerkiksi perheneuvolan, lastensuojelun tai muun tuen osalta. Tavoitteena on varhainen tuki perheelle ja lisähaasteiden ennaltaehkäisy. Malli mahdollistaa myös vanhemmuuden tukemisen, kun varhaiskasvatuksen painopiste on lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa.

Kuva 2. Kemin yhteisövaikuttavuuden malli

4. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA

Pedagogiikalla tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka perustuu varhaiskasvatustieteelliseen tietoon ja jonka tavoitteena on lasten hyvinvointi ja oppiminen. Pedagoginen toiminta on ammatillisesti johdettua ja toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien, sosionomien ja lastenhoitajien kanssa.

Pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtina ovat lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Havainnointi kohdistuu lasten taitoihin, tuen tarpeisiin ja oppimisympäristöjen toimivuuteen. Varhaiskasvatustieteen korostaa pedagogiikan merkitystä ja varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien pedagogista vastuuta. Kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, tavoitteellisuudesta ja arvioinnista on varhaiskasvatuksen opettajilla.

Pedagogisesti suunniteltu oppimiskokonaisuus antaa lapselle myönteisiä kokemuksia ja oppimisen iloa sekä edistää laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin (kuva 3). Oppimiskokonaisuudet yhdistävät eri oppimisen alueet ja perustuvat lasten mielenkiinnon kohteisiin. Toiminnassa huomioidaan lasten kielelliset ja kulttuuriset taustat ja tuetaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin kasvua yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kuva 3. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta (Opetushallitus)

4.1 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt rakentuvat siten, että ne tukevat lasten omaa aktiivisuutta ja luovuutta ilmaista itseään. Oppimisympäristöinä toimivat päiväkotit, sen eri ryhmät ja tilat, piha-alueet sekä lähiympäristö, kuten leikkipuistot ja lähimetsät.

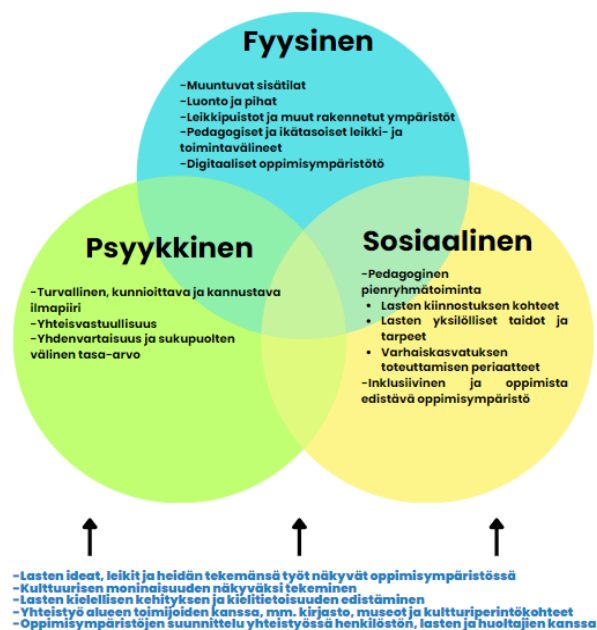
Oppimisympäristöjen suunnittelussa huomioidaan lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet.

Erilaiset leikkialueet ja leikkipisteet ryhmätiloissa sekä pihalla ovat esimerkkejä arjen oppimisympäristöistä. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt laajenevat lähiympäristöön, luontoon sekä kaupungin tarjoamiin palveluihin, kuten kirjastoon, urheilukenttiin ja kulttuuripalveluihin.

Oppimisympäristöjen tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun. Ryhmän kasvattaja rikastuttaa ja tukee omalla läsnäolollaan oppimisympäristöä, varmistaa niiden turvallisuuden ja ohjaa toimintaa välineiden avulla.

Pienryhmätoiminta ja pedagogisesti joustavasti muodostettavat pienryhmät luovat fyysisen oppimisympäristön ja mahdollistavat lapsikohtaisemman huomioimisen toiminnassa. Pienryhmät porrastavat toimintaa niin, että tilojen monipuolinen käyttö mahdollistuu ja toiminta tapahtuu rauhallisessa ympäristössä. Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon.

Oppimisympäristöjä suunniteltaessa huomioidaan **fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö** (kuva 4). Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta.

Kuva 4. Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö (lähde: Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, s. 31)

4.2 Leikki keskeisenä toimintatapana

Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa ja leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustamme leikin merkityksen lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Leikki on lapselle luontainen tapa oppia uusia asioita aikuisen tuella. Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa varhaiskasvatuksen toimintaa.

Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Leikimme niin sisällä kuin ulkona, esimerkiksi puistoissa ja metsässä. Kannustamme kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua – annamme tilaa, aikaa ja rauhaa lasten leikkialueille, kokeiluille ja elämyksille sekä mahdollistamme leikkiin keskittymisen.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa, ja leikin jatkumo ulottuu esiopetukseen ja sitä täydentävään varhaiskasvatukseen asti. Henkilöstö huolehtii, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua leikkiin toisten kanssa, havainnoi leikkiä, tukee lasta leikeissä, ohjaa ja dokumentoi leikkiä. Tuemme lasten pitkäkestoista leikkiä tilojen, välineiden ja ajan puitteissa. Erilaisia jakotiloja ja oppimisympäristöjä luomalla mahdollistetaan erilaisten leikkiympäristöjen rakentaminen.

Henkilöstö toimii leikin rikastuttajana ja mahdollistajana, innostaa ja kannustaa lapsia leikkiin sekä ohjaa ja auttaa leikkiin pääsemisessä. Oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja ikätason mukaisesti. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja positiivisella palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehitystä.

4.3 Digipedagogiikka ja digitaaliset oppimisympäristöt Kemin varhaiskasvatuksessa

Digipedagogiikka on Kemin varhaiskasvatuksessa osa arkea, jota toteutetaan suunnitelmallisesti digipolun avulla. Digipolku perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä valtakunnalliseen Uudet lukutaidot -kehittämistyöhön. Digipolku tukee lasten digitaalisten valmiuksien kehittymistä eri ikäkausina niin, että digioppimiskokemukset ovat monipuolisia, pedagogisesti perusteltuja ja lapsen kehitystasoon sopivia. Digipolku rakentaa pohjaa tulevalle koulupolulle ja luo jatkumoa myös perusopetuksen digipedagogiikalle.

Henkilöstön digiosaamista vahvistetaan oman osaamisen kehittämispolun kautta. Digipedagoginen työote ja laitteiden tarkoituksenmukainen käyttö tukevat varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamista. Käytännön työn tueksi yksiköissä on käytössä yhteinen digikärry, joka sisältää ohjeet ja tarvittavat välineet. Lisäksi henkilöstön käytössä on materiaalipankki, josta löytyy ohjeita, digitaalisia lomakkeita ja pedagogisia malleja arjen työn tueksi. Yksiköiden digivastaavat auttavat henkilöstöä digityössä ja tukevat osaamisen kehittymistä.

Digitaalisessa ympäristössä hyödynnetään mm. tabletteja, dokumenttikameroita, ohjelmointirobotteja ja älytauluja/projektoreita. Tablettien sovellukset on ryhmitelty oppimisalueittain ja ne ovat yhtenäiset kaikille yksiköille. Digiasioissa aikuiset kulkevat lasten rinnalla – yhdessä tutkien, ohjaten ja innostaen. Huoltajien osallistuminen ja ymmärrys digitaalisesta varhaiskasvatuksesta vahvistuvat arjen viestinnän ja toiminnan kautta.

4.4 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti (kuvat 5 ja 7).

Kuva 5. Oppimisen alueet (lähde: Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, s. 42).

4.4.1 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa kielellisiä taitoja ja valmiuksia sekä kielellisten identiteettien kehittymistä (kuva 6). Rikas kielitaito parantaa kulttuurista osaamista ja vuorovaikutusta ja edesauttaa monilukutaidon kehittymistä. Siksi varhaiskasvatuksessa herätetään uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kehittyvä kielitaito avaa lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kuva 6. Kehittyvät kielelliset identiteetit (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, OPH)

Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa:

- **Vuorovaikutustaitoja** kehitetään antamalla kuulluksi tuleminen kokemuksia ja vastaamalla lasten aloitteisiin.
- **Kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat sanavarannon kehittymistä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.
- **Puheen tuottamisen taitoja** seurataan ja ohjataan. Rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa.
- **Kielen käyttötaitoja** ohjataan ja pohditaan eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen.
- Kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun **kielellinen muisti ja sanavaranto** laajenee.
- Eri kielten havainnointi lähiympäristössä tukee **kielitietoisuuden** kehittymistä.

Menetelmät ja käytännöt:

- **Kokopäiväpedagogiikka:** leikitellään kielellä, jutellaan, sanoitetaan arkea eri tilanteissa sekä vahvistetaan lasten kaveri-, tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Toiminnassa käytetään leikkiä, loruilua, riittelyä, saduttamista, satuja, tarinoita, lauluja ja draaman keinoja sekä kuvakommunikaatiota. Herätetään kiinnostusta kieleen monipuolisesti ja opastetaan monilukutaitoon arjessa: esim. asioiden nimeäminen, käsitteiden opettelu, kirjat, kuvat, logot, kirjaimet, ääni, videot.
- **Kirjastoyhteistyö:** kirjastokäynnit, kirjapaketit ja virtuaalivierailut. Lastenkirjallisuutta valittaessa huomioidaan sisällön välittämät käsitykset sukupuolesta, erilaisista perhemuodoista ja kulttuureista. Lapsille luodaan myönteisiä samaistumiskohteita. Näitä tulkitaan ja tuotetaan lasten kanssa ja hyödynnetään oppimisen tukemisessa. Aikuiset toimivat esimerkkinä kielellisessä ilmaisussa.
- Hyödynnetään **Kemin kaupungin harrastussuunnitelmaa ja liikunta- ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa (HARLIKUS).**
- **Roihusten perhe** -materiaalia käytetään Suomi toisena kielenä -opetuksen pohjana sekä muutenkin varhaiskasvatuksessa kielenkehityksen tukemisessa. Kannustetaan puheen tuottamiseen ja tuetaan kiinnostusta äidinkieleen.
- Tarvittaessa lapselle tehdään **suomi toisena kielenä (S2) -suunnitelma** käyttäen tukena seudullisesti laadittua Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus -opasta (uusi valmistunut kesällä 2025).
- **Kuvatukea käytetään kaikille lapsille** ja sitä hyödynnetään etenkin päiväjärjestyksessä ja oppimisympäristössä.
- Pienryhmätoiminnalla tai parityöskentelyllä varmistetaan lapsille mahdollisimman rauhallinen oppimisympäristö tukemaan lasta sekä lapsen kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja.
- 5-vuotiaiden **Lapin lukutaitohanke** jatkuu vuoden 2025 loppuun ja se implementoidaan osaksi Kemin varhaiskasvatuksen ja kirjaston yhteistyötä yhteisellä sopimuksella. Kirjasto järjestää vuosittain 5-vuotiaille kaksi kirjastokäyntiä, joista toinen on kirjastoon tutustuminen ja toinen pedagoginen satutunti. Varhaiskasvatussyksiköissä puolestaan sitoudutaan kerronnallistamisen menetelmän käyttöön viikoittain 5-vuotiaiden ryhmässä.

4.4.2. Ilmaisun monet muodot

Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus sekä ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja, myönteistä minäkuva ja valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä ja tutustuttaa lapsia eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa osaamista muun muassa monilukutaidon, osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Menetelmät ja käytännöt:

Kokopäiväpedagogiikan periaatteella ja arjen tilanteissa kannustetaan leikeissä erilaisiin rooleihin, kokeiluihin ja elämyksiin. Tuetaan lasten roolia aktiivisina toimijoina oppimisympäristöjä muovaamalla ja huomioimalla välineistön saatavuus.

- Harjoitellaan tunnetaitoja: tunteiden tunnistaminen, nimeäminen, sanoittaminen, ilmaiseminen sekä tunteen ja teon erottaminen.
- Tuetaan toimintaan sitoutumista ottamalla huomioon lasten kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja kokemusmaailmat.
- Ohjattaessa huomioidaan sukupuolisensitiivisyys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Pienryhmätoiminnalla tai parityöskentelyllä tuetaan ja vahvistetaan lasten hyvinvointia, osallisuutta, vahvuuksien tunnistamista, tarpeiden huomioimista ja tunnetaitoja. Kiinnitetään huomiota vuorovaikutuksen ja toimintakulttuurin laatuun laatulupausten pohjalta (Liite 1). Vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta suunnitteluun ja toimintaan vaikuttamiseen.

Yhteistyö ja kulttuurielämykset:

- Päiväkodin eri ryhmien välillä tehdään yhteistyötä.
- Tarjotaan mahdollisuus rikastaa ja monipuolistaa kokemusmaailmaa ilmaisun eri alueilla osallistumalla esim. konsertteihin ja tapahtumiin virtuaalisesti verkossa ja/tai järjestämällä tutustumiskäyntejä tai kutsumalla vierailijoita päiväkotiin.
- Lapsille tuotetaan kulttuurielämyksiä Kemin kaupungin harrastussuunnitelma ja liikunta- ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa (HARLIKUS) hyödyntäen.

Musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu

- **Musiikki:** Tutustutaan soittimiin ja erilaisiin musiikkilajeihin. Musiikkia hyödynnetään eri kulttuurien yhteisenä kielenä ja elämysten tuottajana: laulut, laululeikit, rytmiikka, soittimet ja soittaminen, kuuntelu ja keskittyminen. Mahdolliset vierailut ja konsertit määrärahojen puitteissa. Tutustutaan suomalaiseen ja monikulttuuriseen lastenlauluperinteeseen lapsiryhmä huomioiden. Lasten äänimaailmaa rikastetaan erilaisiin ääniympäristöihin tutustumalla esim. metsä, piha ja päiväkodin monet tilat.
- **Kuvallinen ilmaisu:** Tutustutaan erilaisiin kuvallisen ilmaisun tekniikoihin ja materiaaleihin. Välineistö laitetaan esille siten, että ne on helppo saada käyttöönsä. Rohkaistaan ja ohjataan omien tuotoksien tekemiseen. Mahdollistetaan osallisuus esim. kamerapäivä, jolloin lapset toimivat kuvaajina, tuotetaan kuvia ja tutkitaan niitä. Tutustutaan väri-, muoto-, kokemus-/elämysmaailmaan. Käytetään kuvia kommunikaation tukena. Käytetään projektiluonteista työskentelytapaa.
- **Sanallinen ja kehollinen ilmaisu:** Kannustetaan arjen tilanteissa ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Rohkaistaan leikkeihin ja harjoitellaan esim. pieniä, lasten omia esityksiä. Tuetaan mielikuvituksen ja sanavaraston kehittymistä draaman eri muodoin, tarinoin, saduin, loruin ja lauluin. Osallistetaan lapsia heidän omia kiinnostuksensa kohteita hyödyntäen. Esityksiä ja tuotoksia dokumentoidaan ja havainnoidaan yhdessä, esim. valokuvaamalla, videoimalla. Leikin myötä lasten keskinäistä vuorovaikutusta vahvistetaan, huomioidaan kuuntelu ja vastavuoroisuus. Rohkaistaan, ohjataan ja innostetaan ilmaisemaan itseään kehollaan ja vahvistetaan myönteisen minäkuvan syntymistä. Käytetään erilaista välineistöä ja aineistoa tukemaan ilmaisua. Toimintamuotoina esim. leikki, draaman eri muodot, laulut, lorut, liikunta, musiikkiliikunta, luovaliiikunta, näytelmät ja erilaiset lasten omat esitykset. Liikkuminen eri muodoissa, leikin monet mahdollisuudet – niin itseohjautuva leikki kuin johdettu leikki – antaa lapsille paljon mahdollisuuksia.

4.4.3 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Lähiyhteisöä lähestytään **eettisen ajattelun, eri katsomusten ja median** kautta sekä **lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden näkökulmista**. Tämä tukee laaja-alaista kulttuurista osaamista, vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja sekä ajattelun ja oppimisen taitoja. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä, vierailijoita, retkiä ja lähiympäristön tapahtumia. Varhaiskasvatustoiminnassa kunnioitetaan lapsen oikeutta olla lapsi. Kiusaamiselle asetetaan 0-toleranssi. Huoltajien osallisuus ja yhteistyö varhaiskasvatuksen arjessa luo pohjaa lapsen hyvinvoinnille ja on osa onnistunutta varhaiskasvatusta.

Menetelmät ja käytännöt:

Eettinen ajattelu ja katsomuskasvatus

Opastetaan toisten huomioimisessa, kunnioittamisessa, ymmärtämisessä ja erilaisuuden hyväksymisessä sekä hyvissä käytöstavoissa ja itsesäätelyn harjoittelussa. Käsitellään syy- ja seuraussuhteita sekä oikean ja väärän tunnistamista. Rohkaistaan kysymään ja ihmettelemään. Sosiaalisia- ja tunnetaitoja harjoitellaan arjen tilanteissa ja aiheeseen liittyvän aineiston välityksellä esimerkiksi kirjojen, nukketeatterin ja draaman kautta. Toimintavuoden aikana huomioidaan sekä Suomen kulttuuri, että lasten ja perheiden kulttuureja. Lisäksi tutustutaan eri kulttuureihin kuuluihin juhlapäiviin lasten mielenkiinnon mukaan sekä huomioiden ryhmän perheiden kulttuurit.

Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus

Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja Kemin nähtävyyksiin mahdollisuuksien mukaan. Kemin paikalliset piirteet huomioidaan toimintavuoden aikana: lumilinna, jäänmurtaja, meri, metsäteollisuus, luonto, pieni kotikaupunki Kemi. Käytetään Muksubussin suomia mahdollisuuksia. Tutustutaan perinneleikkeihin ja -lauluihin esim. Kalevalan päivä sekä vieraisiin kulttuureihin maahanmuuttajataustaisten lasten myötä. Hyödynnetään Kemin kaupungin harrastussuunnitelmaa ja liikunta- ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa (HARLIKUS). Tutustutaan tulevien eskareiden kanssa esiopetukseen.

Kulttuuriperintö

Huomioidaan toiminnassa juhlapäiviin kuuluvat Suomalaiset kulttuuritapahtumat sekä tutustutaan muihin kulttuuriperintöihin huomioiden lasten perheiden kulttuuritapahtumat. Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu esimerkiksi: isänpäivä, itsenäisyyspäivä, joulukuuk, ystävänpäivä, laskiainen, kalevalanpäivä, pääsiäinen ja äitienpäivä.

Mediakasvatus

Käytetään mediaa oppimisen välineenä ja oppimisen kohteena ikätasoisesti. Tutustutaan erilaisiin median muotoihin (medialaiteet, media-alat, mediasisällöt kuten esimerkiksi lehtikuvat, sarjakuvat, elokuvat, televisio- ja radio-ohjelmat, digioppimisympäristöt, pelit ja videot sekä sosiaalinen media). Tuotetaan mediaa leikeissä ja pedagogisessa dokumentoinnissa (äänitys, videointi, kuvaaminen, dokumentointiseinä). Harjoitellaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Hyödynnetään digivälineistöä etäyhteyksien luomiseen mahdollisuuksien mukaan. Havainnollistetaan faktaa ja fiktiota, totuuden ja mielikuvituksen merkitystä arjessa ja harjoitellaan niiden tunnistamista oppimispelien ja leikkien kautta. Toiminnassa hyödynnetään projektiluonteista työskentelytapaa.

4.4.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä havainnoimaan luonnon aistimaailmaa. Tuetaan **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistetaan myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta** ja **teknologiakasvatusta**. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijana ja oppijana. Kehittyvä kyky nimetä asioita ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan lasten vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet ja sisällytetään toimintaan matemaattista ajattelua sekä ympäristö- ja teknologiakasvatusta.

Menetelmät ja käytännöt:

Matemaattinen ajattelu

Kiinnostusta matemaattisiin taitoihin herätetään pelien ja leikkien kautta sekä arjen eri tilanteissa. Hyödynnetään ympäristössä olevaa matematiikkaa esim. muodot, värit, lukumäärät. Avataan matemaattisia käsitteitä, esimerkiksi lukumääriä, lukujonoja, enemmän-vähemmän-vertailua pelien ja leikkien kautta.

Ympäristökasvatus

Rikastutetaan lasten ympäristötietoutta lähiympäristöön tehtävillä luontoretkillä eri vuodenaikoina ja hyödynnetään erilaiset maastot, luonnon aistimaailman havainnointi, rakentelu, purkaminen, tutkiminen ja ympäristökasvatus. Vahvistetaan lasten myönteistä suhdetta luontoon ja seurataan luonnon ilmiöitä. Lapsia opastetaan luonnon kunnioittamiseen, Jokamiehen oikeuksiin, kasvien ja eläinten suojelemiseen, roskaamattomuuteen, luonnonvarojen säästämiseen ja kierrätykseen. Käsitellään aiheita keskustelemalla, tarjoamalla elämyksiä ja näyttämällä hyvää esimerkkiä. Hyödynnetään kierrätys- ja luonnonmateriaaleja toiminnassa. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan Vihreä ja kestävä Kemi -ohjelmaa päiväkodissa ja tehdään Muksubussiretkiä lähiympäristöön. Toiminnassa tuetaan lasten luontaista uteliaisuutta ja mahdollistetaan lapselle oivaltamisen ja oppimisen ilo.

Teknologiakasvatus

Mahdollistetaan tutkiva ja kokeileva työskentely, rakentelu, purkaminen, pulmien ratkominen. Tutustutaan erilaisiin teknologisiin välineisiin ja niiden käyttöön (esim. älytaulut, dokumenttikamera, tietokoneet, kamerat, tabletit, Bee-Bot-ohjelmointirobotit). Havainnoidaan ympäristön teknologiaa ja opastetaan koneiden ja laitteiden turvalliseen käyttöön.

4.4.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Lasta opastetaan huolehtimaan itsestään ja kehitetään arjen taitoja. Kannustavassa ja positiivisessa toimintakulttuurissa rohkaistaan itseilmaisuun ja omatoimisuuteen.

Menetelmät ja käytännöt:

Liikkuminen

Ulkoillaan päivittäin. Ulkoilu on jokaiseen päivään kuuluvaa pedagogista toimintaa. Huolehditaan liikuntaan sopivasta välineistöstä ja luodaan onnistumisen ja ilon kokemuksia liikkuen. Innostetaan ohjattuun ja omaehtoiseen monipuoliseen, iloa tuottavaan liikuntaan erilaisissa ympäristöissä sisällä ja ulkona. Kannustetaan laajentamaan turvallisesti omia liikunnallisia taitoja ja suhtautumaan liikkumiseen myönteisesti. Vältämme pitkäkestoista istumista ja suunnittelemme ikätasoisien toiminnan niin, että toimintaa katkaistaan liikkumisella.

Kemin liikuntahankkeen avulla kehitetään ja vahvistetaan ulkotoimintaa, retkeilyä ja erilaista oppimisympäristön hyödyntämistä. Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Heitä ohjataan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa.

Ruokakasvatus

Tutustutaan erilaisiin ruokatarvikkeisiin katselemalla, haistelemalla, maistelemalla ja tunnustelemalla esim. vihannekset, hedelmät, marjat jne. Keskustellaan ruoan tarpeellisuudesta kasvamiselle, kehittymiselle ja terveydelle. Ruokailussa käytetään positiivista ohjausta ja niistä tehdään mahdollisimman viihtyisiä. Tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä yhdessä keskustellen ja aikuinen näyttää omalla ruokailullaan mallia. Yleiset suuntaviivat terveyttä edistävän ruoan tarjoamisesta ja ruokakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa on. [Terveyttä ja iloa ruoasta - varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksessa 2018](#)

Terveys ja turvallisuus

Opastetaan terveellisiin elämäntapoihin ja mielen hyvinvointiin. Keskeiset osa-alueet ovat ravinto, lepo, hygienia, liikkuminen, kaverit, koti ja läheiset. Harjaannutetaan tunnetaitoja ja rohkaistaan tunteiden ilmaisuun. Harjoittelemme erilaisia arjen taitoja, esimerkiksi pukemista, ruokailutilanteita sekä hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Opetellaan turvataitoja varhaiskasvatusympäristössä sekä liikenteessä. Rohkaistaan lasta pyytämään aikuiselta ja kavereilta apua ongelmatilanteissa ja antamaan apua toisille vastavuoroisesti. Käydään keskusteluja ja havainnollistetaan erilaisin menetelmin kiusaamista ja kaverin puolustamista, itsestä huolehtimista ja arjen taitoja. Kehotunnekasvatus eli pienten lasten ikätasoinen seksuaalikasvatus huomioidaan varhaiskasvatuksessa. Pieni lapsi tarvitsee tietoa kehon toiminnoista ja sopivuussäännöistä sekä tunteiden käsittelystä.

Teemme kauden alussa yleisen retkisuunnitelman, jossa huomioimme esimerkiksi seuraavia asioita: mahdolliset vaaran paikat ja toimintasuunnitelman hätätapauksia varten. Kun teemme retkiä ja/tai tutustumiskäyntejä oman kunnan ulkopuolelle, laadimme niistä etukäteen suunnitelman, jonka toimitamme yksikön esimiehelle hyväksyttäväksi. Huoltajien yhteistyö ja osallistaminen on tärkeä osa lapsen onnistunutta varhaiskasvatusta ja se luo pohjan lapsen hyvinvoinnille.

Kielten rikas maailma	Ilmaisun monet muodot	Tutkin ja toimin ympäristössäni	Kasvan, liikun ja kehityn	Minä ja meidän yhteisömme
- Kielelliset taidot ja valmiudet - Vuorovaikutustaidot - Kielen ymmärtämisen taidot - Kielitietoisuus - Kielellinen muisti ja sanavarasto - Kielellisten valmiuksien ja taitojen vahvistaminen - Kuvat ja tukiviittomat apuna - Nimeäminen ja konkretisoiminen kuvin - Sadut - Sadunkerronta - Lorut - Riimit - Äänteet - Tavut - Kirjaimet	- Musiikillinen ilmaisu - Kehosoittimet, kehorytmit - Soittimiin tutustuminen - Laulaminen - Kuunteleminen - Tanssi - Rytmiikka - Tempo (hidas-nopea, kova-hiljainen) - Oman musiikin luominen - Sanallinen ilmaisu - Tunteet, säännöt - Ystävyyss/kaveritaidot - Tasa-arvo, tasapuolisuus - Kehollinen ilmaisu - Tanssi - Draama - Esitysten tekeminen ja katsominen - Kuvallinen ilmaisu - Värittäminen - Piirtäminen - Ompelaminen - Laveeraus - Pistely - Leikkaaminen - Muovaileminen - Maalaaminen	- Digilaitteet ja niihin tutustuminen - Digilaitteet osana arjen toimintoja - Oppiminen ympäristöön tutustuen - Retket lähiympäristöön - Kasvilajien ja eläinlajien tunnistaminen - Luonnon materiaalien (käpy, kivet) bongaaminen digilaitteita hyödyntäen - Eri vuodenajat ja niistä oppiminen - Kierrätys ja omien valintojen vaikutus - Metsämatikka - Metsä, puisto ja piha ovat oppimisympäristöjä, joihin voi viedä jokaisen toiminnan - Lounashetki, välipalahetki ulkona	- Liikkuminen monipuolisesti - Kehonosien tunnistaminen - Kehonhallinta - Tempuradat ryhmätiloissa - Tasapaino - Välineiden käsittelyn harjoittelu - Musiikkiliikunta - Reaktiokyky (liike-pysähdys) esim. musiikin tahtiin. - Hidas liike - nopea liike - Kiipeäminen - Heittäminen, potkaiseminen, vieritys, pomputus, - Liikenteessä liikkuminen turvallisesti - Ruokakasvatukseen liittyvät asiat - Pöytätavat ja keskusteleva ruokailu - Monipuolinen, monenvärinen ravinto - Myönteinen ajattelu ruokaa kohtaan - Liikuntavälineitä kaikkien saataville esim. ulkona. - Aikuinen mukaan toimintaan, mallintamaan	- Kaveritaidot - Tunteet - Yhdessä sovitut säännöt - Oikean ja väärän ymmärtäminen - Keskinäinen kunnioitus ja ymmärrys, esim. eri kulttuureja kohtaan - Elämänjano, ennen-nyt-tulevaisuudessa - Mediakasvatus - Lehdet ja niihin tutustuminen, oman ryhmän/päiväkodin lehden tekeminen - Videokuvaus, videot

Kuva 7. Esimerkkejä toiminnoista eri oppimisen alueista.

5. TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET JA TUEN ERI MUODOT

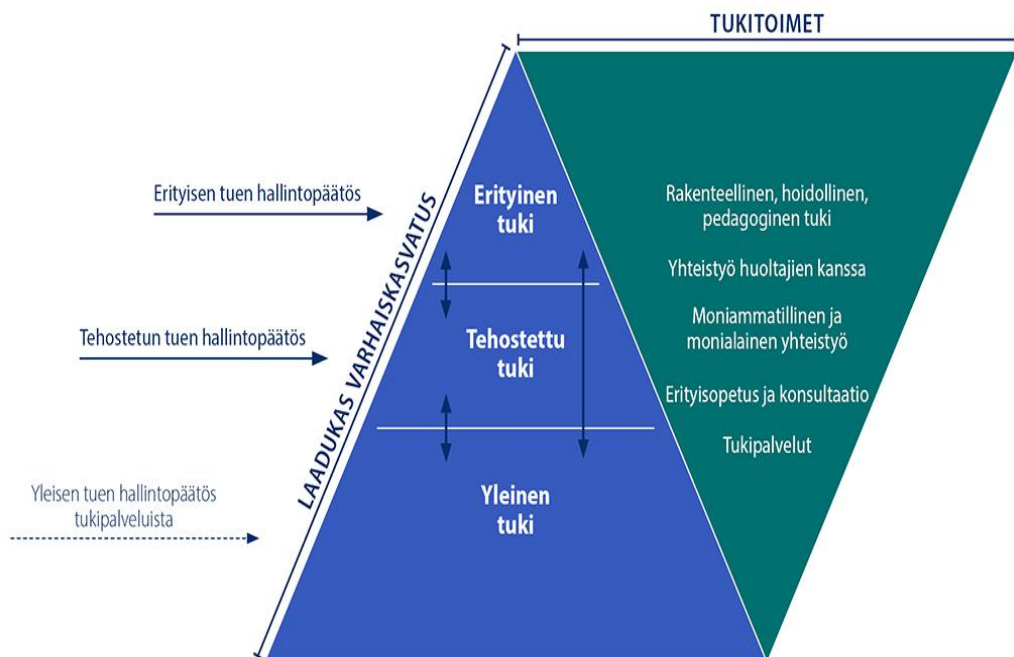
Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten, kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty (Kuva 8). Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista, sekä riskiä syrjäytyä. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen tuen muodot tarkoittavat lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat **lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet** (kuva 9). Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Vaikeuksia ehkäistään ennalta **pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtapoilla**. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja

oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako **kirjataan lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan**.

Keskeistä on lasten ja huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa, sen painoarvo korostuu tuen asioissa. Kemissä on käytettävissä erityistyöntekijöitä esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO), perheneuvolan ja neuvolan palvelut. Huoltajien kanssa erikseen sopien tehdään monialaista yhteistyötä ja tarvittaessa heitä ohjataan eri palvelujen piiriin. Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen, sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuviansa ja vastuidensa mukaan. Kun kaikille lapsille annettava yleisen tuen riittämättömyys todetaan yleisen tuen muistilistan tai pedagogisen dokumentoinnin kautta, ottaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhteyttä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan ja konsultoi tätä tukeen liittyen. Konsultoinnin jälkeen varhaiskasvatuksen opettaja kerää huoltajat, VEO:n ja tarvittaessa muut yhteistyötahot lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluun tai kuulemiskeskusteluun, jossa yhdessä keskustellen todetaan lapsen tarvitsema lisätuen tarve. Keskustelun jälkeen VEO toimittaa yleisen tuen tulkitsemis- tai avustamispalveluiden tai apuvälineiden, tehostetun tuen tai erityisen tuen päätöksen perusteena olevat asiakirjat varhaiskasvatuspäällikölle. Varhaiskasvatuspäällikkö tekee hallinnollisen päätöksen annettavasta tuesta.

Varhaiskasvatuksessa toteutettava tuki

Kuva 8. Varhaiskasvatuksessa toteutettava tuki (Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM)

5.1 Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki (liite 2.) yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia. Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja konsultoi tarvittaessa.

5.2 Tehostettu tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmettyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä. Lapsen tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista. Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös.

5.3 Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla. Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös.

Jos lapselle annetaan tehostettua tai erityistä tukea, tiedot tuen suunnitelmasta sekä arvioinnista sisällytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut, hoidolliset tuen muodot, tuen edellyttämä yhteistyö, palvelut sekä tuen seuranta ja arviointi. Sinne kirjataan myös aiemmin toteutettujen tukitoimien vaikuttavuus, kehittäminen ja arviointi sekä

suunnitelma siitä mistä tuen toimista lapsi hyötyisi. Lapsen tuen taso, aloituspäivämäärä sekä tuen purkamisen päivämäärä tulee myös näkyä suunnitelmassa. Tuen vaikuttavuutta seurataan monialaisessa yhteistyössä huomioiden lapselle ja perheelle laaditut muut suunnitelmat (mm. kuntoutussuunnitelma, vammaispalveluiden palvelusuunnitelma). Varhaiskasvatuksen opettaja suunnittelee ja vastaa tuen toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista säännöllisesti yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa muun tiimin perehdyttämisestä, johon voi tarvittaessa osallistua myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Lapsen tukitoimien toteuttaminen kuuluu kaikille lapsiryhmän tiimin jäsenille.

Pedagoginen	Rakenteellinen	Hoidollinen
• Visuaalinen tuki esim. – Kuvallinen päiväjärjestys, selkeä struktuuri – Toiminnanohjaus-kuvat (esim. sitten, sen jälkeen) – Leikinohjauskuvat – Liikennevalot • Oppimisympäristön muutokset esim. – Joustava ryhmittely (pienryhmät) – Ympäristön selkeyttäminen – Apuvälineet esim. Time Timer, aktiivisyys, keskittymisvälineet, painotyyny • Vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät käytössä säännöllisesti esim. – Tuki viittomat – Henkilökohtainen kuvallinen tuki • Erityispedagogiset menetelmät • Inklusio esim. – Vertaisryhmä – Esteettömyys	• Mahdollinen henkilöstön lisäresurssi • Ryhmän koon / rakenteen huomiointi esim. – Pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto • Henkilöstön erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen • Tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö • Erityisopetus tai varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatiotuki – Samanaikaisopetus, pienryhmätoiminta ja yksilöohjaus	• Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet – Pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet – Esteettömyys huomioidaan • Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa • Lapsen lääke- tai sairaudenhoito – Lääkehoitosuunnitelma

Kuva 9. Esimerkkejä tuen muodoista (Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, s.67.)

5.4 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja tuen eri muodot

Tukea tarvitsevan lapsen siirtyessä toiseen varhaiskasvatuksen yksikköön tai esiopetukseen järjestetään tiedonsiirtopalaveri. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa yhteydenotosta uuteen varhaiskasvatuksen ryhmään / esiopetusryhmään. Yhteistyö lapsen, huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan,

varhaiskasvatuksen muun henkilöstön sekä lasta tutkivien ja tukevien tahojen kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Oleellista on, että yhteistyössä suunnitellaan siirtymä siten, että uudet lapsen kanssa toimijat saavat tiedon lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista, sekä käytössä olevista tukimuodoista. Tiedonsiirtojen pohjalta voidaan käynnistää oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja tarvittaessa lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelu.

5.5 Pidennetty oppivelvollisuus (1.8.2026 alkaen varhennettu oppivelvollisuus)

Lapsi, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite hyötyy mahdollisesti myös pidennetystä (myöh. varhennetusta) oppivelvollisuudesta. Varhennetun oppivelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia, jotta hänellä on mahdollisuus oppia ja kehittyä omaan, täyteen potentiaaliinsa. Esiopetusta alkamista varhennetaan (5-vuotiaana) ja oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin (6-vuotiaan), mikäli lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Perusteena varhennetulle oppivelvollisuudelle on lapsen oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttavan vamman (esim. näkö- tai kuulovammaisuus, kehitysvammaisuus, vaikeat kehityshäiriöt tai laaja-alaiset oppimisen vaikeudet), sairauden (esim. kognitiivisiin taitoihin vaikuttava pitkäaikaissairaus) tai toimintakyvyn rajoitteen (esim. päivittäiseen selviytymiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät, jotka estävät lapsen osallisuutta, aiheuttaa laajoja avun ja tuen tarpeita) vuoksi.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 6 vuotta, ja hänellä on oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, jona lapsi täyttää viisi vuotta. Esiopetus voi kestää kaksi vuotta lapsen ollessa 5- ja 6-vuotias, ja perusopetuksen aloittamista myöhennetään vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten (esim. lapsi ole sairaudesta johtuen osallistunut lainkaan tai juuri lainkaan esiopetukseen).

Hallintopäätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tehdään lapsen ollessa varhaiskasvatus- tai esiopetusikäinen yhteistyössä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Päätöksessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä, jossa käy ilmi, miksi lapsi hyötyisi varhennetusta oppivelvollisuudesta. Päätös tehdään aina lapsen kokonaisarviointiin perustuen.

Opetuksen järjestäjä päättää lapsen esiopetuksen järjestämisestä. Varhennettua esiopetusta voidaan antaa päiväkodissa tai esiopetuksen toimipaikassa. Esiopetuksen aikana noudatetaan Perusopetuslakia ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta Varhaiskasvatuslakia. Päiväkodissa esiopetusta järjestettäessä lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) ja lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Esiopetuksen toimipaikassa lapselle laaditaan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja tarvittaessa täydentävän varhaiskasvatuksen osalta lapsen vasu.

6. PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen on osa tätä tehtävää ja toimintavuoden pedagogista dokumentointia.

Toimintaa arvioidaan ja kehitetään päiväkodeissa niin kansallisen tason kuin järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista. Arvioinnin pohjana on Kansallisen koulutuksen arviointikeskus KARVIN Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssi sekä Kemin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laatulupaukset 2020 (Liite 1).

Lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa. Arviointi on avointa ja säännöllistä ja sen keskeiset tulokset julkistetaan.

6.1 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksessa suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. Pedagoginen dokumentointi on jatkuva prosessi, jossa erilaiset dokumentoinnin muodot ja niiden tulkinta muodostaa ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisella dokumentoinnilla teemme näkyväksi lapsen oppimisen vaiheen ja kehittymisen henkilöstölle, lapsille ja huoltajille. Dokumentit tuovat esille varhaiskasvatuksen arkea, oppimisen tapoja ja oppimisprosesseja. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, oppimisesta monipuolisella tavalla. Dokumenttien ja havainnointien avulla voidaan lasten kanssa yhdessä pohtia oppimista ja kehitystä. Dokumenttien avulla havainnot kehityksestä ja oppimisesta tulevat näkyviksi. Dokumenttien avulla saatua tietoa hyödynnetään oppimisympäristöjen, työtapojen ja toiminnan tavoitteiden muokkaamisessa vastaamaan lasten kiinnostuksen kohteita.

Pedagogisia dokumentteja ovat esimerkiksi valokuvat, muistiinpanot, lapsen teokset, videot, haastattelut ja havainnoinnit sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.

Pedagogiset dokumentit ovat tärkeä osa myös lapsen tuen tarpeen arviointia.

Pedagogisista dokumenteista saatua tietoa käytämme lapsen kasvun ja oppimisen havainnoimiseen ja tukemiseen

6.2 Arvioinnin vuosikello

Henkilöstö arvioi omaa pedagogista toimintaansa, toimintakulttuuriaan, oppimisympäristöjään niin yhteisesti, kuin yksilöinä yhteisesti sovitulla tavoilla arviointikaavakkeeseen. Henkilöstö arvioi omaa työtään tiimipalaverissa, ammatillisissa tiimeissä ja päiväkodin johtajan kanssa käytävissä keskusteluissa. Kemin varhaiskasvatuksessa laadun arviointi on yksi osa kansallista varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen kokonaisuutta, jonka avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

Kemin varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on kehitetty oma arviointijärjestelmä tukemaan varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä ja arviointia. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa varhaiskasvatuksen arkea. Arviointijärjestelmä on sisällytetty tiimien tiimikäsikirjoihin ja palaverimuistioihin, jolloin arviointi tulee toiminnan kohteeksi säännöllisesti.

Huoltajille toteutetaan kaksi kertaa vuodessa laadun asiakastyytyväisyyskysely. Vuosittain valitaan arvioinnin teema, joka pohjautuu Karvin arviointityökaluun ja jonka valintaan henkilöstö on vaikuttanut. Lasten toteuttamaa arviointia tehdään säännöllisesti, arvioinnin kohteet pohjautuvat valittuun arvioinnin teemaan, osallisuuteen ja toimintaan. Huoltajilta sekä lapsilta saatua toiminnan arviointipalautetta käytetään säännöllisesti toiminnan kehittämiseksi. Huoltajille voidaan toteuttaa erilaisia kyselyjä ovensuukyselyillä tai sähköisillä Forms -kyselyillä. Huoltajille lähetetään tieto tehdyistä palautekyselyistä ja niistä nostetaan kehittämiskohteita yksikön toiminnalle.

Arviointi toteutetaan **arvioinnin vuosikellon mukaisesti** (kuva 10), joka ohjaa arvioinnin ajankohtia ja sisältöjä varhaiskasvatuksen arjessa.

Osana laadunhallintaa hyödynnämme sähköistä Valssi- laadunarviointijärjestelmää, jotka tukevat. varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköitä oman toimintansa arvioinnissa ja toiminnan kehittämisessä. Järjestelmä mahdollistaa suunnitelmallisen ja vertailukelpoisen arvioinnin, jonka avulla voidaan dokumentoida ja tunnistaa toiminnan vahvuuksia sekä kehittämistarpeita. Valssin avulla kerätty tieto ohjaa yksiköiden kehittämistyötä ja tukee palvelujen jatkuvaa parantamista. Arviointien tulokset kootaan osaksi vuosittaista toimintavuosikertomusta, jonka pohjalta määritellään tulevan vuoden kehittämisen painopisteet. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea. Arviointijärjestelmä on sisällytetty tiimien tiimikäsikirjoihin ja palaverimuistioihin, jolloin arviointi tulee toiminnan kohteeksi säännöllisesti

7. LIITTEET

Liite 1: Laatulupaukset

VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN LAATULUPAUKSET

Varhaiskasvatuksen laatulupaukset pohjautuvat Kemin kaupunkistrategian mukaisiin arvoihin. Tutustu iskulauseisiin Kemin varhaiskasvatuksen sivuilta [tästä](#).

IHMISLÄHEISYYS

Otan jokaisen lapsen vastaan päivittäin.

Kuuntelen ja kuulen lasta.

Toimin niin, että lapsen on helppo lähestyä minua ja tulla kertomaan asioitaan.

Työskentelen lasten tasolla, otan katsekontaktin ja olen läsnä lapselle.

Ohjeistan lapsia positiivisella kielellä.

Havainnoin sensitiivisesti lapsen tarpeita, mielenkiinnon kohteita ja vahvuuksia.

Sallin lapsen ilmaista tunteitaan.

Tuen lasta oivaltamaan ja löytämään oppimisen ilon.

Painotan vuorovaikutustaitoja lapsen laaja-alaisen osaamisen edistämiseksi.

Osoitan toiminnallani, että arvostan ja kunnioitan niin lapsia, huoltajia kuin työkavereita.

Kerron huoltajille lapsen onnistumisista ja hyvistä hetkistä.

LUOVUUS

Osallistan lapset ideoimaan toimintaa ja rikastan ideoita osaamisellani.

Tuen lasta osallistumaan erilaisiin toimintoihin.

Kannustan ja rohkaisen lapsia kokeilemaan uusia asioita.

Havaitsen lapsen vahvuudet ja annan hänelle palautetta niistä päivittäin.

Havaitsen lapsen onnistumisen ja kerron siitä hänelle.

Ymmärrän leikin merkityksen lapsen kehityksen tukemisessa.

VASTUULLISUUS

Toimin ammatillisesti arjen tilanteissa lasten, huoltajien ja työkavereiden kanssa.

Työskentelen varhaiskasvatuksen arvopohjan mukaisesti.

Tiedostan, että oma esimerkkini on merkityksellinen lapsen ohjaamisessa.

Huolehdin omalta osaltani lapsen turvallisuudesta oppimisympäristöissä.

Puutun jokaiseen havaitsemaani kiusaamiseen; 0-toleranssi.

Osallistun yhteisten käytänteiden pohtimiseen ja tuon omia kehittämisideoita yhteisöön.

Huolehdin omalta osaltani yhteisten pelisääntöjen toteutumisesta.

Keskustelen ratkaisukeskeisesti työyhteisössäni eteen tulleista pulmista.

Minä työntekijänä olen vastuussa yksikköni työskentelyilmapiiristä.

Liite 2. Yleisen tuen puu

YLEISEN TUEN PUU

